

El baleàric dins els estudis dialectals inèdits
de Milà i Fontanals

1 Introducció

L'objectiu d'aquest article és donar a conèixer les característiques i el contingut dels papers personals que Milà i Fontanals va dedicar al baleàric durant la segona meitat del segle XIX. No pretenem, però, fer-ne un estudi lingüístic o filològic perquè això significaria repetir el que ja hem exposat a altres articles o treballs als quals remetem les persones que hi puguin estar interessades.¹ Val la pena tornar a recordar, tanmateix, que estem davant d'un conjunt documental d'un innegable interès per a la història de la lingüística catalana pel fet que es tracta del primer intent de descripció general del català insular concebut des d'una intenció purament científica i no prescriptiva. És evident que no es tracta de la primera obra moderna que permeti saber les característiques dels parlars baleàrics, almenys pel que fa al mallorquí i al menorquí,² però sí de la primera que està concebuda amb una voluntat totalment diferent a les anteriors. Tot i així, cal remarcar que els apunts dedicats a l'eivissenc del fons citat constitueixen, cronològicament parlant, la primera aproximació de què disposem sobre el parlar de l'illa.³

S'ha de reconèixer, amb tot, que som davant d'un primer esbós format per un conjunt de dades classificades provisionalment i no d'un estudi acabat. Tanmateix, es tracta d'un material prou treballat, voluminós i cohesionat que permet a l'investigador veure fàcilment com hauria estat la primera descripció dialectològica del baleàric si hagués estat publicada. Així mateix,

¹ En el cas que no es pugui consultar directament la nostra tesi doctoral (*La fonètica dels parlars baleàrics segons les notes de M. Milà i Fontanals. Interpretació i estudi lingüístics* [2002c]), dipositada a la Universitat de Barcelona i que serà accessible en un futur proper a través de la pàgina web <<http://www.tdeat.cesca.es>>, vegeu especialment Bernat (2002a i 2002b).

² A banda de la lexicografia, cal tenir present l'obra gramatical de Joan J. Amengual (1793–1876) per al mallorquí i d'Antoni Febrer i Cardona (1761–1841) per al menorquí.

³ Fins ara, l'aproximació més antiga de què es tenia notícia era la comunicació que Vicenç Serra i Orvay dedicà a l'eivissenc en el I Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1908). Per a més informació, vegeu Veny (1999: 17).

i tal com demostrarem aviat, aquests papers no constitueixen un treball aïllat sinó que formen part d'un projecte més ampli que hauria tingut un ressò considerable si Milà hagués tingut prou força, ànims i temps per dur-lo fins al final.⁴ Ens referim al projecte de descripció completa dels dialectes catalans, sobre els quals Milà havia pogut reunir nombroses dades, que tingué com a primera –i única– plasmació escrita els *Estudios de lengua catalana* (1875) dedicats al barceloní, la primera descripció científica d'una varietat del català amb què compta la lingüística del nostre país. La figura de Milà, doncs, destaca amb llum pròpia en el panorama de la filologia catalana del XIX no només pel fet de ser l'iniciador dels estudis de dialectologia catalana⁵ sinó també perquè era un dels pocs erudits de la Renaixença que s'adonava de la desconeixença profunda sobre la realitat de la llengua parlada que afectava les persones cultivades de la nostra àrea lingüística, cosa que féu inviàble, entre altres factors, moltes de les iniciatives de codificació empreses abans de l'actual normativa. Per aquest motiu, és segur que, anys després, Fabra hauria agraït molt haver pogut conèixer aquests papers inèdits de Milà.⁶

Dividirem aquest article en tres parts: en la primera comentarem l'origen dels papers, el paper que representen dins els estudis lingüístics de Milà i el recorregut que van seguir fins a la seva actual ubicació; en la segona, exposarem el nombre de fulls, l'estructura i el pes de cada parlar insular en aquest fons documental; finalment, acabarem presentant molt sintèticament els papers esmentats, tot respectant la numeració de l'original.⁷

⁴ No sabem exactament els motius pels quals Milà no es va decidir mai a treure a la llum la resta de dades sobre els dialectes catalans que havia anat recollint a partir, aproximadament, de la dècada del 1870 (vegeu Bernat 2002c). Amb tot, és fàcil deduir que l'edat avançada del nostre autor, el volum de l'empresa i els darrers treballs literaris que l'absorbiren n'han de ser les causes principals.

⁵ A banda de ser l'autor del primer estudi científic d'un parlar de la llengua catalana i de concebre un projecte de descripció de totes les seves varietats, cal recordar la importància de les seves propostes de classificació dialectal de 1861 i 1875 (vegeu Bernat 2002a). En aquest sentit, no podem oblidar que la primera proposta (vegeu Milà 1861: 432–433), que divideix el català en dialectes orientals i occidentals, és encara la classificació més seguida en els estudis de lingüística catalana.

⁶ Amb tot, i segons Rubió i Lluch (citats per Solà 1991: 143), Fabra es va aprofitar dels *Estudios de lengua catalana* de Milà per a la redacció del seu *Ensayo de Gramática de Catalán Moderno* (1891) “sin tener el valor de confesarlo”.

⁷ Per raons d'espai, ens és impossible fer un resum del contingut de cada un dels fulls. Amb tot, el lector se'n pot fer una idea aproximada a través dels títols i el nombre de fulls que Milà dedica a cada secció, tal com exposarem en el tercer apartat d'aquest article.

2 El projecte de descripció dialectal de Milà

Malgrat la vastitud de la seva obra, Milà deixà un bon nombre de materials inèdits després de la seva mort que, en general, han estat molt poc estudiats i que encara avui són la part de la seva obra més desconeguda. Aquests papers personals, que Milà llegà en morir al seu deixeble Marcelino Menéndez y Pelayo i que estan dipositats actualment a la biblioteca que el filòleg castellà fundà a la ciutat de Santander, estan formats pels apunts i notes⁸ que el nostre autor anà recollint al llarg de la seva vida sobre diversos aspectes de la lingüística i la literatura romàniques, disciplines en les quals excel·lí a formar una de les primeres obres cabdals de la filologia hispànica moderna.

Pocs estudiosos catalans han accedit a aquest fons documental que algun dia caldria investigar detingudament. Entre aquests, destaquem especialment Manuel Jorba i Joan Antoni Paloma, els dos filòlegs que han pogut conèixer més bé els papers personals de Milà com a resultat de les recerques que han fonamentat les seves tesis doctorals.⁹ Anteriorment, Lluís Nicolau d'Olwer també havia treballat amb aquest fons tot cercant cartes per al seu *Epistolari d'En Manuel Milà i Fontanals* (1922, 1932 i 1995).¹⁰ En el pròleg d'aquesta obra Nicolau féu una breu descripció del contingut dels papers esmentats que encara avui és plenament vàlida:

Menéndez y Pelayo, espigolant entre els papers de Milà, havia inclòs en la seva col·lecció d'*Obras Completas* tots els que hi havia en estat de redacció definitiva: *Prólogo para un romancero general, Romancero catalán. Preliminares, Orígenes del teatro catalán, Estudio sobre los poetas catalanes de fines del siglo XV y principios del XVI*. Els altres papers de les carpetes milanianes contenen gran quantitat de material folklòric i lingüístic, encara sense elaborar: notes i dades que havien de servir per al volum II del *Romancero* i per a continuar els *Estudios de lengua catalana*; i, ultra això, la correspondència epistolar de Milà.¹¹

⁸ Vegeu-ne una descripció a *Catálogo de la Biblioteca Menéndez Pelayo* de Miguel Artigas i Enrique Sánchez Reyes, Santander, 1987.

⁹ Respectivament, *Manuel Milà i Fontanals, crític literari* (1981) i *Milà i Fontanals, col·lector de folklore català* (1973), ambdues llegides a la Universitat de Barcelona. Posteriorment, l'autor d'aquest article també ha utilitzat aquest fons per a l'elaboració de la seva tesi doctoral (vegeu Bernat 2002c).

¹⁰ L'edició del tercer volum quedà interrompuda per la guerra civil, per la qual cosa no pogué ser publicat fins 1995. L'Institut d'Estudis Catalans s'encarregà de l'edició de tots tres volums.

¹¹ Vegeu l'*Epistolari I* (1922: 5–6).

El camí que seguiren els papers personals de Milà fins a Santander és relativament senzill. En morir, Milà llegà el conjunt dels seus llibres i papers a la Biblioteca Episcopal de Barcelona¹². Poc després, Josep Grau i Vallespinós¹³, vicari general de l'Arxidiòcesi de Tarragona, amic de Milà i un dels seus marmessors, trameté els papers personals de Milà a qui n'havia estat el deixeble predilecte, Marcelino Menéndez y Pelayo.¹⁴ La raó per la qual Grau donà els papers personals de Milà a Menéndez ens és desconeguda, ja que el filòleg castellà no en figura com a beneficiari al testament de Milà. És possible, tanmateix, que Grau obeís una última voluntat de Milà que no consta en el document esmentat, ja que Menéndez era una de les poques persones a qui aquests papers podien ser d'utilitat i l'única que estava disposada a reunir i publicar l'obra completa de Milà, fins i tot la inèdita.¹⁵ Més endavant, aquest filòleg santanderí volgué que tota la seva immensa biblioteca, de la qual els papers personals de Milà i altres intel·lectuals dels Països Catalans són una part destacable,¹⁶ es constituís en biblioteca pública a la seva mort amb l'objectiu que pogués ser consultada fàcilment pels estudiosos i evitar, alhora, que els materials que havia anat aplegant al llarg de la seva vida es dispersessin. Poc després de la mort del filòleg castellà, doncs, la Biblioteca Menéndez y Pelayo es constituí el 1912 a la seva ciutat natal, Santander, i des de llavors els papers autògrafs a què hem fet referència estan allí dipositats.

¹² Vegeu el testament de Milà a Jorba (1984: 311–313).

¹³ Nasqué a Reus el 1832 i morí a Tábara (Zamora) el 1893. Estudià teologia, filosofia i dret a Barcelona i València. Fou successivament canonge doctoral (primer a Canàries i després a Tarragona), vicari general d'aquesta última arxidiòcesi i, a partir de 1886, bisbe d'Astorga, a Lleó.

¹⁴ Nicolau d'Olwer en parla així a l'*Epistolari I* (1922: 5): “A la mort d'En Milà (1884), el bisbe Grau i Vallespinós, encara provisor eclesiàstic de Tarragona, que n'havia estat amic i conseller, trameté tots els papers del mestre a D. Marcelí Menéndez i Pelayo. Per aquest motiu són a la Biblioteca de Santander, on formen un conjunt de pleníssimes carpetes, difícils d'examinar si no fos el principi d'ordre que hi introduí, en vistes a un catàleg en curs de publicació, el bibliotecari, benivolgut amic i company meu, D. Miquel Artigas.”

¹⁵ Vegeu-la a Milà (1888–1895). Menéndez hi inclogué, a més, l'obra en què estava treballant Milà abans de morir i que deixà en un estat de redacció força avançat: els *Preliminares del Romancero catalán*.

¹⁶ Per exemple, els papers personals de l'erudit mallorquí Josep Maria Quadrado (1819–1896). Vegeu l'article de Miquel Batllori sobre Menéndez y Pelayo a la *Gran Enciclopèdia Catalana* (volum IX).

El Fons Milà de Santander està format per un nombre considerable de quartilles escrites a mà amb la petita i difícil lletra de Milà,¹⁷ la majoria amb tinta de ploma i una petita minoria amb llapis. Una bona part estan numerats i classificats per títols i subtítols que permeten una ràpida consulta, però una altra part, no gens negligible, no indica ni el tema ni el conjunt en què s'inclouen, ja que són observacions sobre temes diversos o notes extretes de la lectura d'un llibre o manuscrit. Una secció d'aquests papers, numerats i classificats pel propi Milà, són uns apunts o notes, en un estat força acceptable de conservació, en què el nostre autor va recollir una gran quantitat de dades sobre els dialectes catalans. S'hi pot llegir, bàsicament, notes sobre fonètica, morfologia i lèxic del baleàric, valencià, català central (*oriental*, segons la terminologia milaniana) i, en menor quantitat, sobre el nord-occidental (segons Milà, *leridano*) i rossellonès, a banda de diversos materials relacionats amb els parlars catalans. Tot aquest conjunt de notes, tal com esmenta Nicolau en el fragment de l'*Epistolari* que hem citat, haurien estat la base per a la continuació del projecte de descripció i caracterització del català parlat contemporani que el nostre autor havia iniciat en publicar els *Estudios de lengua catalana* (1875), un treball en què –com ja hem dit– Milà va descriure el barceloní, la varietat del català que li era més propera, com a primera part d'un futur estudi general dels parlars catalans:

De estos estudios, donde se inquiera *lo que es y lo que ha sido, no lo que debiera ser*, damos ahora tan sólo un primer ensayo y muy anticipada muestra, con respecto á la cual y á lo restante estimaremos cuantas noticias y observaciones se nos dirijan escritas o impresas.¹⁸

Aquest projecte, al seu torn, havia de ser el punt de partida d'una gramàtica històrica del català que, segons Milà, no es podia iniciar sense conèixer abans la realitat del català parlat arreu de la seva geografia. Així ho havia defensat Milà davant d'Alfred Morel-Fatio i Camil Chabaneau, dos dels filòlegs francesos amb qui tenia més relació personal i epistolar, que eren partidaris de començar primer per la gramàtica històrica, tal com podem llegir en el fragment de la següent carta:

¹⁷ Aquest fet representa un veritable escull per a l'estudi d'aquest fons. Milà era molt conscient d'aquest problema (vegeu, per exemple, les cartes 256 i 257 de l'*Epistolari II*), ja que els editors dels seus treballs sovint els publicaven amb nombrosos errors a causa de la seva mala lletra. En aquest cas, però, l'únic lector potencial de les notes era, en principi, ell mateix amb la qual cosa no prestava gaire atenció a la forma.

¹⁸ Vegeu Milà (1875: 509).

Conozco las ventajas que éste [el mètode històric] tendría y las desventajas del que sigo, que se verán todavía más en los artículos siguientes; pero pensando que lo mejor es enemigo de lo bueno y que tengo muchas notas sobre el catalán hablado y menos (por otra parte mas fáciles de reunir) sobre el antiguo, me he decidido a presentar lo que ahora hay. Si Diós me da vida empezaré después por el principio hasta llegar a nuestros días, y entonces no dejará de ilustrar muchos puntos dudosos de la historia el conocimiento de la fonética viva del catalán.¹⁹

Les notes milanianes, però, no són interessants només pel fet de ser la descripció general sistemàtica més antiga dels dialectes catalans que coneixem sinó sobretot pel fet de ser la primera que està plantejada des d'un punt de vista científic i no prescriptiu —*lo que es y lo que ha sido, no lo que debiera ser*, segons les paraules del propi autor als *Estudios*—²⁰ amb la qual cosa Milà pot ser considerat sens dubte com un dels iniciadors de la dialectologia catalana, al costat d'Alcover, tant per la intenció científica del projecte com per la metodologia emprada.²¹

Dins d'aquest fons documental destaquen especialment les notes de Milà dedicades als parlars baleàrics, ja que es tracta de la part més ben treballada, estructurada i completa del conjunt citat. Aquestes característiques, així mateix, fan altament probable que Milà hagués pensat fer la continuació immediata dels *Estudios* amb la informació recollida sobre el baleàric. Aquest és el motiu pel qual hem decidit centrar la nostra exposició en aquesta part del material dialectal inèdit de Milà.

3 Nombre, ordre i estructura dels fulls dedicats al baleàric

El nombre de fulls dedicats al baleàric que es conserven al Fons Milà de Santander és de 83 en total. Tanmateix, quatre d'aquests fulls no contenen cap mena d'informació dialectal ni lingüística, ja que es tracta de fulls ratllats (el n. 22),²² en blanc (els n. 39 i 40) o amb informació no pertinent

¹⁹ Carta datada el 8-IX-1875 (Vegeu *Epistolari II*, 1932: 55–57). Aquesta carta era la resposta de Milà al punt de vista de Morel-Fatio i Chabaneau sobre el seu projecte.

²⁰ Vegeu Milà (1875: 509).

²¹ A banda d'enquestes personals i la consulta d'algunes obres gramaticals i diccionaris, la majoria dels materials dialectals varen ser recollits a través de col·laboradors autòctons. En el cas del baleàric, Milà consultà especialment Figuera (1840) i Armengual (1835) i tingué com a principals ajudants Miquel Obrador i Manuel Guasp. Per a més informació vegeu Bernat (2002c: 99–117).

²² Vegeu l'equivalència entre la numeració que fem servir i l'emprada per Milà en el tercer apartat d'aquest article.

sobre el tema que ens ocupa (el n. 77), per la qual cosa el nombre real de fulls que Milà dedicà al baleàric és de 79.

Pel que fa al full ratllat, és molt possible que Milà el guardés per si mai podia aprofitar la informació que havia rebutjat en un primer moment, referida, pel que podem deduir, als pronoms febles i les seves combinacions en mallorquí. Els dos fulls en blanc semblen estar destinats a anotar-hi exemples de la conjugació verbal mallorquina, ja que tant els anteriors com els posteriors estan dedicats a aquesta part de la gramàtica. Tot i així, Milà fa un recorregut bastant complet per la morfologia verbal del mallorquí en els papers que comentarem i no hi detectem aspectes que en siguin absents, per la qual cosa no podem descartar que la presència dels dos fulls esmentats sigui el fruit d'una casualitat o un oblit. Per finalitzar, el full amb informació no lingüística (conté simplement el nom i l'adreça de Milà) sembla fer la funció de separador entre dues de les parts dels papers; concretament entre el bloc en què Milà comenta i pren notes sobre la classificació i les característiques del vocalisme mallorquí exposades a la *Gramatica de la lengua mallorquina* de Joan Josep Amengual (1835) i el *Diccionari mallorquí-castellà* de Pere Antoni Figuera (1840) i el bloc dedicat íntegrament al lèxic del baleàric.

Tots els fulls són quartilles, aproximadament de 15 per 20 cm., escrites majoritàriament amb ploma (només una molt petita part amb llapis) i sempre en una sola cara. Destaquem, així mateix, que en dues ocasions Milà aprofita papers prèviament impresos per prendre notes. Es tracta del full 69 —una invitació adreçada a Milà el febrer de 1875 per assistir a un acte de l'associació “Jove Catalunya”— i 82 —un full destinat a escriure cartes amb els cognoms Martín y Gómez (el nom és il·legible) imprès al marge superior esquerre.

Des del punt de vista geogràfic, el nombre de fulls dedicats al mallorquí és de 56, mentre que el menorquí (de fet, maonès) i l'eivissenc²³ compten únicament amb 6 fulls cadascun. El pes del mallorquí en aquest corpus, doncs, és aclaparador. La resta de fulls, 11, excepte un,²⁴ estan dedicats al lèxic baleàric en general i poden ser catalogats, per tant, com a interdialectals. Alguns mots d'aquesta última part duen l'especificació del lloc d'ori-

²³ A través de les característiques dialectals enregistrades (com, per exemple, la presència de vocal neutra tònica o el manteniment del diftong creixent a *quaresma*), podem deduir que l'informant de Milà provenia de la zona oriental de l'illa i molt possiblement de la capital o Vila d'Eivissa (vegeu Bernat 2002c: 291–294).

²⁴ Es tracta del full n. 70, intitulat *Baleárico 0*, en què Milà estableix diverses comparacions entre trets fonètics, morfològics i lèxics de les tres varietats insulars i el català central.

gen (són majoritàriament mallorquins i eivissencs), però molts altres o no en presenten o duen abreviatures que no ens ha estat possible interpretar. Així mateix, aquest últim grup de fulls esmentats és el que està en més mal estat de conservació per la qual cosa són de molt difícil lectura.

Els papers milanians sobre el mallorquí estan clarament dividits en un primer gran bloc continu de fulls (48 fulls), dividit, al seu torn en parts dedicades, respectivament, a la fonètica (19 fulls en total, 15 per al vocalisme i 4 per al consonantisme), la morfologia nominal i les categories invariables (9 fulls), la morfologia verbal, tant regular com irregular, (12 fulls), l'ús de determinades categories o construccions sintàctiques pròpies del mallorquí (6 fulls) i característiques diverses d'alguns parlars locals mallorquins (2 fulls). A més d'aquest primer gran bloc continuat, que constitueix de fet la part essencial de les notes milanianes sobre el mallorquí i al qual segueixen immediatament les notes sobre el menorquí i l'eivissenc, trobem un segon bloc de fulls dedicats a diversos aspectes del parlar de l'illa major que està format per tres apèndixs d'un total de 8 fulls: un sobre lèxic mallorquí extret per Milà del diccionari de Figuera (2 fulls), un altre dedicat igualment al lèxic mallorquí (4 fulls) aportat per Manuel Guasp, un dels seus col·laboradors, i finalment una última part (2 fulls) en què Milà comenta les dues descripcions del vocalisme mallorquí realitzades per Amengual (1835) i Figuera (1840) en les seves respectives obres.

Els papers dedicats al menorquí de Maó i a l'eivissenc, com és de suposar per la seva exigüitat, no estan dividits en tantes parts i presenten una estructuració molt més senzilla. Així mateix, es localitzen immediatament després del primer gran bloc de fulls dedicats al mallorquí (primer el maonès i després l'eivissenc), per la qual cosa hem suposat que tots els papers que van a continuació de l'eivissenc són apèndixs o afegits que Milà realitzà posteriorment. Pel que fa a les notes sobre el menorquí, centrades en el parlar de Maó,²⁵ els sis fulls que Milà hi dedica estan estructurats en dues parts ben diferenciades. La primera (4 fulls) està formada per una barreja de notes sobre la fonètica i la morfologia nominal del maonès amb alguns exemples de categories invariables, com ara preposicions i adverbis; la segona (2 fulls) està dedicada íntegrament a la morfologia verbal del parlar

²⁵ Milà no parla mai de menorquí sinó de *mabonés*. L'informant principal d'aquestes notes fou "el joven Lorenzo Pons, clérigo (boy el joven L. Pons)". Sabem que Pons havia estat, com Obrador i Guasp, alumne de Milà a les seves classes de literatura a la Universitat de Barcelona. També fa referència a un *Hombre de la Tierra* que no és possible identificar, però que de ben segur entrevistà a Barcelona.

esmentat. Els fulls dedicats a l'eivissenc,²⁶ en canvi, presenten una estructura més clara formada per tres parts ben diferenciades. La primera (3 fulls) està dedicada a la fonètica eivissenca; la segona (1 full), presenta mostres de morfologia no verbal i alguns exemples de construccions sintàctiques; i la tercera (2 fulls), està dedicada a la morfologia verbal.

A continuació dels fulls esmentats, i com hem dit suara, comença una part formada per diversos fulls destinats a aspectes diferents que no segueixen un ordre clar. En aquesta última part trobem els tres apèndixs citats sobre el mallorquí i els 11 fulls que hem anomenat “mixtos” o interdialectals. La majoria, com ja hem dit, són apunts sobre lèxic baleàric, però també hi trobem algunes notes sobre altres aspectes del català insular. A grans trets, aquests últims papers estan formats per tres parts. Un primer bloc, anomenat *Baleárico Ibiza* o *Mallorca-Ibiza* (4 fulls), està format per notes diverses sobre lèxic mallorquí i eivissenc i algunes comparacions entre altres aspectes dels dos parlars citats; el segon, de només un full i intitulat *Baleárico 0*, es dedica a fer algunes comparacions entre els parlars baleàrics i el català central; finalment, el tercer, anomenat *Mallorca palabras* (6 fulls), està destinat, malgrat el títol, a recollir mostres diverses de lèxic d'arreu de les Balears, predominantment del mallorquí.

Vegem resumidament en el quadre 1 la informació que hem comentat:

	Mallorquí	Maonès	Eivissenc	Mixt
<i>Fonètica</i>	19+2		3	
<i>Morfologia no verbal</i>	9			
<i>Morfologia verbal</i>	12	2	2	
<i>Construccions sintàctiques</i>	6			
<i>Lèxic</i>	2+4			6
<i>Diversos aspectes</i>	2	4	1	4+1
<i>Total per dialecte</i>	56	6	6	11
<i>Total de fulls amb dades sobre el baleàric</i>	79			

Taula 1.

²⁶ Milà no fa constar en aquestes notes, a diferència de les que dedicà al mallorquí i maonès, quina havia estat la seva font d'informació. Amb tot, l'estructura dels fulls dedicats a l'eivissenc, sense un fil conductor clar, fa evident que Milà havia obtingut les dades a partir d'una conversa. Si tenim present que Milà obtingué les cançons eivissenques del *Romancerillo catalán* (1882: 218) a partir d'una *recitadora*, és molt possible que aquest anònim informador fos la mateixa persona a qui entrevistà. Devia ser, probablement, una de les múltiples minyones amb qui es posava en contacte a Barcelona per recollir mostres de literatura popular.

4 Presentació dels papers autògrafs de Milà sobre el baleàric

La disparitat entre el nombre d'apartats amb què Milà classifica les notes sobre el baleàric i el nombre real de fulls ens ha induït a numerar els papers d'una manera diferent a la utilitzada per Milà que respectés, però, l'ordre amb què van ser dipositats al Fons Milà de Santander, molt probablement el mateix que li donà Milà o els seus marmessors. Això ens permetrà precisar amb molta més rapidesa i eficàcia la localització dels exemples o fenòmens lingüístics que continguin. Donem, doncs, a continuació un esquema on compararem l'ordre en què apareixen els fulls amb la classificació utilitzada originàriament per Milà, així com els títols (si n'hi ha) que donà als apartats o als fulls amb la finalitat de saber les equivalències de tots dos sistemes.

Numeració segons l'ordre en què apareixen els fulls	Classificació original de Milà	
	Apartats en què Milà classifica els fulls	Títol original del full
FULL 1	<i>BAL 1</i>	<i>A</i>
FULL 2	<i>BAL 2</i>	<i>E (OE = É)</i>
FULL 3	<i>BAL 3</i>	<i>E É</i>
FULL 4		(continuació de l'anterior)
FULL 5	<i>BAL 4</i>	<i>Ò Ó</i>
FULL 6		(continuació de l'anterior)
FULL 7	<i>BAL 5</i>	<i>Atonas A</i>
FULL 8		<i>Atonas E</i>
FULL 9	<i>BAL 6</i>	<i>I, O</i>
FULL 10		<i>O en U</i>
FULL 11	<i>BAL 7</i>	<i>Diptongos</i>
FULL 12		<i>Adición</i>
FULL 13	<i>BAL 8</i>	<i>Supresiones</i>
FULL 14		(continuació de l'anterior)
FULL 15	<i>BAL 9</i>	<i>Acento</i>
FULL 16	<i>BAL 10</i>	<i>Consonantes</i>
FULL 17		(continuació de l'anterior)
FULL 18	<i>BAL 11</i>	(continuació de l'anterior)
FULL 19		(continuació de l'anterior)
FULL 20	<i>BAL 12</i>	<i>Pron(ombres). Declinación</i>
FULL 21		(continuació de l'anterior)
FULL 22		Full ratllat
FULL 23	<i>BAL 13</i>	<i>Demostrativos, posesivos, conjunciones, relativos, neutros</i>
FULL 24	<i>BAL 14</i>	<i>Declinaciones).</i>
FULL 25	<i>BAL 15</i>	<i>Artículo. Adv(erbios) de tiempo y de lugar</i>
FULL 26		(continuació de l'anterior)

Taula 2.

FULL 27	BAL 16	<i>Prep(ositiones).</i>
FULL 28	BAL 17	<i>Adv(erbios) de modo, de orden, de afirm. etc.</i>
FULL 29		(continuació de l'anterior)
FULL 30	BAL 18.	I. AR
FULL 31	BAL 19.	2ª ÈR
FULL 32	BAL 20	3ª IR
FULL 33		(continuació de l'anterior)
FULL 34	BAL 21	<i>Irregulares 2ª</i>
FULL 35	BAL 21 ²⁷	<i>Localidades varias</i>
FULL 36		(continuació de l'anterior)
FULL 37	BAL 23	<i>Irregulares AR, ÈR</i>
FULL 38		(continuació de l'anterior)
FULL 39		Full en blanc
FULL 40		Full en blanc
FULL 41	BAL 24	<i>Ure</i>
FULL 42		<i>Ndre y ldre</i>
FULL 43		<i>Tenir, dur, etc.</i>
FULL 44	BAL 26	<i>Irreg(ulares) IR</i>
FULL 45	BAL 27	<i>Participios</i>
FULL 46	BAL 28	<i>Uso de los artículos</i>
FULL 47		(continuació de l'anterior)
FULL 48	BAL 29	<i>Uso de los pronombres</i>
FULL 49		(continuació de l'anterior)
FULL 50	BAL 30	<i>Construcciones</i>
FULL 51		(continuació de l'anterior)
FULL 52	BAL 22	<i>Mabón 1</i>
FULL 53		(continuació de l'anterior)
FULL 54	BAL 23	<i>Mabón 2</i>
FULL 55		<i>Elisión</i>
FULL 56	BAL 24	<i>Mabón 3. Diferencias).</i>
FULL 57		(continuació de l'anterior)
FULL 58	BAL 25	<i>Ibiza 1</i>
FULL 59		(continuació de l'anterior)
FULL 60	BAL 26	<i>Ib(iza) 2</i>
FULL 61		(continuació de l'anterior)
FULL 62	BAL 27	<i>Irreg(ulares). Ib(iza) 3</i>
FULL 63		(continuació de l'anterior)
FULL 64		<i>Baleàric. Ibiza 4</i>
FULL 65		<i>Baleàric. Ibiza 5</i>
FULL 66		<i>Mallorca. Ibiza</i>
FULL 67		(continuació de l'anterior)
FULL 68		<i>Figuera</i>
FULL 69		(continuació de l'anterior)
FULL 70		<i>Baleàric 0 cero</i>
FULL 71		<i>Am(engual) p 12, 257</i>
FULL 72		<i>Figuera Ob.</i>
FULL 73		Full amb el nom i l'adreça de Milà

Taula 2 (continuada).

²⁷ Originàriament aquest era l'apartat BAL 8. Milà, posteriorment, en ratllà el títol.

FULL 74	BAL 29	<i>Mallorca Gnasç 3. Vocabulari.</i>
FULL 75		(continuació de l'anterior)
FULL 76	BAL 30	<i>Mallorca palabras</i>
FULL 77		<i>Ibiza</i>
FULL 78	BAL 31	<i>Mallorca palabras</i>
FULL 79		(continuació de l'anterior)
FULL 80	BAL 33	<i>Mallorca palabras</i>
FULL 81	BAL 33 ²⁸	<i>Mallorca palabras</i>
FULL 82	BAL 32 ²⁹	<i>Gnasç mallorquí palabras</i>
FULL 83		Full sense títol

Taula 2 (continuada i final).

5 Bibliografia

Amengual, Juan José (1835): *Gramática de la lengua mallorquina*, Palma de Mallorca: Imprenta Real.

Bernat, Francesc (2002a): “Els orígens de la classificació ternària dels dialectes catalans de Manuel Milà i Fontanals” in: *Anuari de Filologia de la Universitat de Barcelona (Secció C)*, Vol. XXI:9, 9–28.

— (2002b): “Els inicis de la teoria fonètica catalana al segle XIX: les idees de Milà i Fontanals sobre el vocalisme” in: *Miscel·lània en honor del Dr. Giuseppe Tavani, 3*, Barcelona: P.A.M. (Estudis de Llengua i Literatura Catalanes; 44), 103–128.

— (2002c): *La fonètica dels parlars baleàrics segons les notes de Manuel Milà i Fontanals. Interpretació i estudi lingüístic*, Barcelona: Universitat de Barcelona (tesi doctoral).

Gran Enciclopèdia Catalana (1969–1980), dirigida per Joan Carreras i Jordi Carbonell, 15 volums, Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

Epistolari I = Nicolau d'Olwer, Lluís (1922): *Epistolari d'En Manuel Milà i Fontanals*, Tom I, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Epistolari II = Nicolau d'Olwer, Lluís (1932): *Epistolari d'En Manuel Milà i Fontanals*, Tom II, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Figuera, Pere Antoni (1840): *Diccionari mallorquí-castellà*, Palma de Mallorca: Impremta i Llibreria de Pere Trias.

Jorba, Manuel (1984): *Milà i Fontanals en la seva època*, Barcelona: Curial.

²⁸ Malgrat la coincidència amb el títol anterior, aquest full té un contingut diferent.

²⁹ Si fem cas del títol BAL 32, els fulls 82 i 83 haurien d'anar abans del 80. Amb tot, respectem l'ordre amb què estan dipositats al Fons Milà de Santander.

- Milà, Manuel (1861): *De los trovadores en España*, reedició del 1966 a cura de C. Martínez i F. R. Manrique, Barcelona: C.S.I.C.
- (1875): “Estudios de lengua catalana”, in: *Obras Completas del Dr. D. Manuel Milá y Fontanals*, volum III, Barcelona: Librería de Álvaro Verdaguer, 507–544.
- (1882): *Romancerillo catalán*, reeditat el 1999 a Barcelona: Altafulla.
- (1888–1895): *Obras Completas del Dr. D. Manuel Milá y Fontanals*, a cura de M. Menéndez y Pelayo, VIII volums, Barcelona: Librería de Álvaro Verdaguer.
- Solà, Joan (1991): “Milà i Fontanals i la llengua catalana”, in: *Episodis d’història de la llengua catalana*, Barcelona: Empúries, 131–151.
- Veny, Joan (1999): *Aproximació al dialecte eivissenc*, Palma de Mallorca: Moll.